

Fryco Rocha – zapalony nationalsocialist?

Diskusija wó kulturje spominanja na zgromažinje Mašice Serbskeje

Chósebus/Cottbus. Pětk wótpołdnja jo wědomnostne towaristwo Mašica Serbska wótzaržało swóju głownu zgromažinu w Serbskem domje. Sobužěłašerka Serbskego muzeja Christina Kliemowa jo w nekrologu spominała na serbskego ludowědnika dr. Lotarja Balka.

Šefredaktor Nowego Casnika Gregor Wieczorek jo žaržał pśednosk wó Serbskem Casniku za cas zagronitego redaktora Fryca Rochy w lětomu 1932/33 a wó kulturje spominanja we Serbach. W kolektivnem wědobnju serbskeje zjawnosći jo do dalokeje měry wublendowane, až ten woblubowany a znaty serbski basnikař a procowař (a teke zastupny pśedsedař Mašice Serbskeje) jo ako redaktor se wjelgin chylił na „bruny bok“. W jogo artikelach wuchwalujo se nationalsocializm, Adolf Hitler sam, a teke werbalne nadpadowanje politiskich mjeńšynow a Žydow jo za jogo cas zašěgnuło do Serbskego Casnika. Pśełapjacy fenomen jo pśi tom, kak Fryco Rocha jo zwězał swóju wjeliku lubosć k serbskej rěcy ze zagórjetosću za ten „nowy duch, ako dujo pśez Nimsku“. Pśešiwnikam

serbskego woborajucy jo wón citěrował słowa nacijow a Hitlera – a jo za wsym zdašim kšuse do togo wěrił, až nacije kšě serbstwo zežaržaš. How jo grał wjeliku rolu domowniski swěžeń w Bórkowach w lěse 1930, žož su wusoke brune zastojniki chwalece słowa wó „błošańskem ludstwu“, jogo rěcy, drastwje a nałogach wugronili. Tak jo se dał wón zwólnje zakólebaš.

W diskusiji jo se groniło mjazy drugim, až njegódne aspekty we žywjenju serbskich procowarjow se pśeliš cesto wublenduju, naša kultura spominanja reducěrujo jich młogi raz na jich proserbske statkowanje. To pak wótergi wucynijo jich jadnodimensionalnych a wóstudnych a njemaka se z wěrnosću.

Na jadnom boce jo to derje rozměš, až multiplikatory serbskeje kultury maju tšach – pśez propagěrowanje negatiwnego ga móžo niski prestiž serbskeje rěcy w nimske wobsweše hyšći wěcej do škody pśiš. K drugem boce pak skomužijo se na ten part móžnosć celostnego glědanja na serbsku historiju pód aspektom „Oportunizm ako

strategija pšežywjenja we njepšichlynem wobsweše“. Pśi tom njedej wó to hyš, někogo zasuziš a skóńcowaš. Pśeto pódla Casnikowych artikelow njamamy žednych dokumentow, ako by wuzjawili cełu njeznatu slězynu žěła serbskich casnikarjow. Su zastojnstwa wugbali sišć na Rochu? Jo Rocha kšěł pśez zepšegnawanu pódwólonosć wumrěseju Casnika zadoraš a se pšichlynosć wušyny wudobyš? Jo to była chameleona-wa strategija a wědobne wopytanje, teke nacijow zakólebaš? Akle gaž wótegrona na wše te pšašanja znajomy, móžomy wó Rochu suziš. Wažne pak jo, až se ta problematika tematizěrujo.

Wše su byli zjadne, až zažaržanje Rochy dej se pógódnošowaš na zakłaže tencasneje situacije a wobstojnosćow. Wěcej k toš tej temje móžošo zgóniš na internetowem boku Nowego Casnika pód adresu: **www.nowy-casnik.de** → **historija** → „Dwójaki tužny kóńc“. Tam se namakajo teke wuběrk originalnych Rochowych tekstow.